

Rut Selenius

OA:S VÄXT- OCH FÅGELEKURSION TILL ÖLAND 11—17.6 1987

(sedd ur reseledarens synvinkel)

När OA började smida planer för sin sommarexkursion -87, var det många av föregående års deltagare, som ännu var kvar i stämningarna kring Röst och det stora vida havet i norr. Lofoten lockade... Men starka intryck och visioner behöver kanske en viss tidsrymd för att mogna till sig, innan de upplevs på nytt. Det blev alltså en ö i helt motsatt riktning, rakt i syd gick vår färd — till Öland, solens och vindarnas ö. Inriktning: Växter, främst orchideérna. Fåglar, med en del nya arter i sikte. Långt ned på Sveriges karta låg en mycket långsmal ö, svartprickig av utflyktsmål för tusentals turister — och den skulle exkursionsplanernas. För växt- och fågelexkursioner, alltså... Men det blixtrade till: En f.d. vargunge kommer med böcker, kartor och fina tips. Sarekkompisar i Småland visar sig vara något av experter på Ölands orchideér. Efter snabb rekognosering på Öland gällde det alltså "bara" att sälla och lista ut vad som passade oss österbottniska ekvurter bäst i hela det stora utbudet. Självfallet kom en del forntid in i bilden, det var ju Öland — helt säkert hade de arkeologiskt intresserade önskat mera. Men detta var ju OA:s botanisk-ornitologiska exkursion!

Men Bengt Haglund vid ratten körde vi, via Nådendal-Kapellskär, raka spåret ner till Öland, för att få mesta möjliga tid just för Öland. Vi hade från första dagen en fantastisk tur med vädret. Med bästa möjliga sikt åkte vi in över Ölandsbron med sin imponerande högbrodel på något över 40 meter. Bron är 6 km lång och i detta nu Europas längsta.

Då vi kommer inrullande över Öland, på väg till vår inkvartering, och åker tvärs över Stora Alvaret, började vi ju se ovanliga växter vid sidan om vägen. Då kunde vi inte behärska oss längre, utan bussen fick stanna ett tag och vi hoppade ut i terrängen. Det var vår första spännande upplevelse av snudd på Alvaret. Och hit skulle vi återvända. Vindpiskat och härligt, kanske speciellt för en plattlänning, som vill se långt och som bästa blickfång en strimma blått hav i horisonten. Det skulle visa sig, att vi här i den till synes karga biotopen, skulle hitta otroligt många intressanta växter, ibland, som vi tyckte, helt i miniatyr. Vi fick se Ölandssolvändan lysa i gula flock, ölandssolvändan, vars enda växtplats är just här, på Öland. Här fick vi också se den lilla sällsynta bergsskrabban, där vi botaniserade bland kantig fetknopp, krutbrännare, ullranunkel, sandlök. Och — vi hittade fram till en verklig rarietet, som har endast ett fåtal växtplatser på Öland, storsandliljan...

Öland blev ett verkligt eldorado för oss österbottniska botanister — vi hade alla tänkbara biotoper att ströva i.

I de överväldigande lummiga ek- och boklundarna hittade vi orchideér, såsom St. Pers nycklar, göknycklar, Johannesnycklar, och också svärdsyssla — som vi sedan skulle se bärdar av vid dikeskanterna i norr. Också tovsippan kunde vi ännu se i sin fägring och även med din dekorativa fröställning.

Vid våra rastplatser för kaffepaus i terrängen vid stränder eller i skogsdungar, kunde vi hitta för Öland specifika arter och för oss botaniska sensationer, såsom storviol, klöverärt, tandrot, skogsbingel, skogslök.

Vad de ornitologiska iattagelserna beträffar, kunde vi också bara konstatera, att detta med Öland, var ju verkligen något speciellt. Här var t.ex. häger, skarv, gravand en vanlig syn under våra exkursioner, och näktergal och grönsångare sjöng i varje lund och dunge. Av Ölands specialiteter såg vi bland annat ängshök och skärfläcka och också liten flugsnappare. Sammanlagt räknade vi in vid pass 86 arter, trots att i vår lista fattades t.ex. mesar o.a. barrskogsbetingade fåglar plus en del för oss hemma vanliga exkursionsarter.

Skärfläcka i kikaren! Foto: Hans-Olof Lithén.

Exkursionen var upplagda så, att vi bodde på pensionat i halvpension och gjorde dagsutflykter med buss därifrån. Solgårdens Vasapojken Ronny Dahlins gästgiveri i Segerstand på sydöstra Öland, var helt bokad för oss för fyra nätter. Pensionatet var inbäddat i grönska och här kunde vi

nästan dygnet runt avnjuta kärrensångarens varierande sång! Ställer var ypperligt beläget, på sidan om turiststråken. Här fanns både alvarsmarker och stränder nära inpå, för den som ville göra kvälls- och morgonexkursioner utöver dagstureorna, eller bara strosa lite runt och upptäcka "nya" blomster — eller kanske Ölandsflisor.

Redan första kvällen, då vi vandrade ner mot stranden och Segerstads fyr för växt- och fågelobservationer, upptäckte vi ganska snart, att också marken vi gick på var oerhört intressant. Vi stod stod plötsligt mitt uppe i en stenvärld full av olika sorts fossiler. Speciellt rikligt med "Ölandsspi- kar", förstenade skal av bläckfisk!

Vi hade tre hela dagar för exkursioner på Öland. De två första dagarna ställde mina "fynd" Ebbe Knutsson och Astrid Karlsson upp för oss med all sin kännedom om växt- och fågellokaler. Det var "bara ti åk" — vi kom rätt in på alla krångliga småvägar till intressanta växt- och fågelloka- ler. Dessutom kunde de ju ställa upp som lexikon vid behov.

Första dagen åkte vi ner till till Ölands södra udde med fyren Långe Jan. Det var faktiskt några, som klev upp i Sveriges högsta och äldsta fyr — vi har fått se deras fina bilder över land och hav. Sedan åkte vi in mot Otten- bylund och gjorde här en solig vandring med näktergal- och grönsång- sång ut till ett av de två fågeltornen med utsikt över Schäferängarna. Från den här dagen minns man kanske också gärna då vi letade alunskiffer från det nedlagda bruket vid Albrunna.

När man besöker Öland, vill man ju också uppleva något av Ölands forntid. Här på södra Öland ligger Eketorps fornborg eller fornby. Här har gjorts omfattande utgrävningar och undersökningar och en stor del av muren är återuppbyggd och delar av fornbyn har rekonstruerats och visar hur man levde under 400—700-talen. Det hela är mycket autentiskt och in- tressant med många olika sorts levande husdjur, som springer omkring. Man har t.o.m. försökt få fram den tidens raser. Omkring 25.000 fynd har gjorts vid utgrävningarna och i det skickligt uppställda museét fick man på ett levande sätt del av dem.

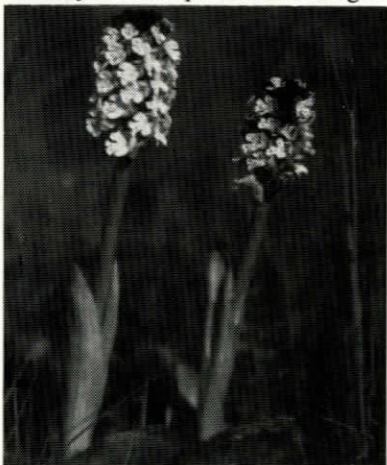
På söndagen gjorde vi en tur upp till norra Öland — ja, vi rundade verk- ligen norra Öland och upplevde mycket den dagen. Vi körde upp längs idylliska ostkusten med kyrkor, väderkvarnar, odinsflisor, läste på runs- ten... Vi gjorde en avstickare till Södra Greda löväng, en hävdad löväng med rik flora. Uppe i norr gjorde vi ett längre uppehåll i Trollskogen. Här fanns naturstig av olika längd, någonting som passade envar, i knotig spännande, verklig trollskog med murgröna i träden slingrande som lia- ner. Nära intill där vi hade bussen parkerad, kunde vi besöka ett lärorikt, mycket finurligt upplagt Naturum. (En trevlig parentes från vår kaffepaus här: Elin överraskar med en jättegod stor rökt sik!)

Vi fortsatte så förbi Långe Erik, fyren ytterst i norr, och småningom in på en skogsväg, som man länge minns. Den var kantad med bårder av svärdssyssl... Under vägen hem får vi nya vyer, då vi tar västra sidan av ön. Vi gör två kortare avhopp. Det första vid Neptuni åkrar, ett impone-

rande stort klapperstensfält med vågiga strandvallar. Sedan stannar vi också vid Byrums raukar, som nog inte kan mäta sig med Gottlands men ändå är intressanta i sina formationer.

Sista hela dagen planerade vi tillsammans. Och programmet gav sig självt. Man ville se Solliden. Och parken där var verkligen sevärd med sina ärevördiga, gamla ädellövträd. Otroligt vackert och imponerande. Sedan gick vi också en intressant naturstig — som OA bjöd på!

Tyvärr besåg vi endast på avstånd Borgholms slottsruin. Man hinner inte med allt — vi hade vikt vår tid för Halltorps hage. Och man kan lungt säga, att Halltorps hage blev en av höjdpunkterna med sina gamla uråldriga ekar, månghundraåriga. Och dessutom på den grund att vi hade turen att få se ekoxen. Vi fick till och med se två ekoxar på samma stam, varav en ett jätteexemplar med väldiga käkar.

Krutbrännare. Foto: Rut Selenius.

Ekoxe. Foto: Hans-Olof Lithén.

En avstickare den här dagen, som ornitologerna uppskattade, var besöket i Beijershamns fågeltorn — övriga besökte under tiden Capellagården, vilket också hade varit intressant.

Hemkomsten den dagen minns vi alla. Medan vi satt i bussen började regnet formligen ösa ner. Vi, som inte haft en regndroppe under hela exkursionen, fick nu minsann se, att det kunde regna på Öland också. (Och man började minnas hur det var där hemma!) Den korta sträckan från bussen till Solgårdens trappa blev man helt genomblöt! Regnet fortsatte ännu nästa morgon, och det var någon, som sade, att det var bara bra, så var det lättare att lämna Öland. Vi hade god tid på oss för färden till Stockholm, och vi beslöt åka via Kolmården, som fanns alldeles i stråket, och gjorde en bussafari genom parken.

Hemfärden gick via Stockholm - Åbo och i ett huj var vi sedan tillbaka i Vasa.